

Gloaalikasvatusjärjestöjen vastaukset varhaiskasvatussuunnitelman uudistamista koskevaan verkkokyselyyn

23.11.2015

Koonnut järjestökoordinaattori Sanna Rekola, Kepa

1. Varhaiskasvatuksen käytännöt ja kehittäminen

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka.

(Varhaiskasvatuslaki 1 §)

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on muun muassa (Varhaiskasvatuslaki 2 a §):

- edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksenmukaista kokonaisvaltaista kasvua, terveyttä ja hyvinvointia;
- tukea lapsen oppimisen edellytyksiä ja edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista;
- toteuttaa lapsen leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa ja mahdollistaa myönteiset oppimiskokemukset;
- antaa kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen, edistää sukupuolten tasa-arvoa sekä antaa valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä kulttuuriperinnettä sekä kunkin kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa.

Pohdi omasta näkökulmastasi:

a. Mitä hyviä käytäntöjä/toimintatapoja nykyisessä varhaiskasvatuksessa on, jotka on syytä säilyttää jatkossakin?

Mainitse 1–3 tärkeintä asiaa

b. Mitä varhaiskasvatuksen käytänteitä/toimintatapoja tulisi kehittää, jotta edellä mainitut lain tavoitteet voisivat toteutua?

Mainitse 1–3 tärkeintä asiaa.

23.11.2015 18:19 Sanna Rekola, Kepa ry / Gloaalikasvatusverkosto

a)Lapsen oikeuksien sopimus on syytä säilyttää varhaiskasvatuksen ytimessä. Lapsen oikeuksien sopimuksen tulisi olla kaiken toiminnan lähtökohtana ja sitä pitäisi korostaa myös henkilökunnan perus- ja täydennyskoulutuksessa sekä päiväkotien johtamiskulttuurissa. Lapsen oikeuksien käsittely tulee tehdä myös lasten kanssa ikä- ja kehitystaso huomioiden.

Ihmisoikeuskasvatuksen vahvistamista varhaiskasvatuksessa tulee jatkaa Ihmisoikeuskeskuksen suositusten mukaisesti. Ihmisoikeuksia koskevasta yhdenvertaisuuden periaatteesta lähtien lasten sosiaalisten taitojen vahvistaminen – jokainen lapsi on arvokas sinänsä taustaansa katsomatta. Kotikansainvälisyyden lähtökohdista kasvaa laajempi ymmärrys maailman eri kulttuureita kohtaan, mikä on lähtökohtana maailmankansalaisuuden taidoille.

b)1. Varhaiskasvatuksen tulee aktiivisesti edistää ihmisoikeuksia, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Uusi yhdenvertaisuuslaki ja tasa-arvolain osittaisuudistus tulee huomioida varhaiskasvatuksessa ja sen toimintatapojen kehittämisessä velvoittavana normina. Varhaiskasvatuksen parissa työskentelevien on tunnettava lakien sisältö ja osattava edistää yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumista työssään. Tasa-arvosuunnittelu tulisi ottaa koulujen tavoin osaksi myös varhaiskasvatusta.

Ihmisoikeuskasvatus tulisi juurruttaa keskeiseksi osaksi varhaiskasvatusta ikäkausitasoisesti ja toiminnallisuutta painottaen. Varhaiskasvatuksen on varmistettava, että kaikki lapset voivat tuntea kuuluvansa joukkoon. Kasvatuksen tehtävänä on laajentaa yhdeenkuuluvuuden kenttää ja tukea yhdessä toimimisen taitoja (kuten vuorovaikutusta, ongelmanratkaisua ja sovittelutaitoja). Monikulttuurisessa yhteiskunnassa varhaiskasvatuksen tulee ohjata lasta ymmärtämään ja kunnioittamaan omia ja toisten katsomuksellisia perinteitä, niihin liittyviä tapoja ja käsityksiä.

2. Varhaiskasvatuksen arvopohjan tulee muodostaa luonteva jatkumo esiopetuksen ja perusopetuksen opetussuunnitelmissa määriteltyyn arvopohjaan.

Varhaiskasvatuksen parissa työskentelevien tulisi hahmottaa roolinsa arvokasvattajina ja arvoperustan tulisi näkyä käytännön toiminnassa. Varhaiskasvatussuunnitelmassa arvopohjaa tulisi konkretisoida esimerkiksi sisällöllisten orientaatioiden tai esi- ja perusopetuksessa hahmoteltujen laaja-alaisten oppimistavoitteiden kautta, jotta varmistetaan tärkeiden asioiden integroituminen aidosti toimintaan ja estetään niiden jääminen sanahelinäksi paperille.

3. Globaalikasvatuksen näkökulmat ihmisoikeus- ja yhdenvertaisuuskasvatuksesta rauhankasvatukseen ja kestäväen kehityksen kasvatukseen tulisi ottaa vahvasti mukana varhaiskasvatuksen perusteisiin.

Moninaiset, toiminnalliset pedagogiset menetelmät tulisi valjastaa vahvemmin keskeisten sisältöjen ja aktiivisen kansalaisuuden edistämiseen. Toiminnallisina keinoin tulisi esimerkiksi käsitellä lapsen oikeuksia, kulttuurisen monimuotoisuuden kysymyksiä ja stereotyyppioita, globaalia oikeudenmukaisuutta ja kestäväen elämäntavan periaatteita.

Varhaiskasvatuksen tulee tukea myös aktiivisen kansalaisuuden taitoja: mihin asioihin ja millä tavalla heillä on mahdollisuus vaikuttaa omassa lähiympäristössään.

2. Osallisuus varhaiskasvatuksessa

Päivähoitolaissa ei ollut varsinaisia osallisuutta ja vaikuttamista koskevia säännöksiä. Uuteen varhaiskasvatukseen lisättiin yleissäännös osallisuudesta ja vaikuttamisesta. Osallisuutta ja vaikuttamista käsitellään sekä lapsen että lapsen huoltajien kannalta.

Lapsen varhaiskasvatusta suunniteltaessa, toteutettaessa ja arvioitaessa lapsen mielipide ja toivomukset on selvitettävä ja otettava huomioon hänen ikänsä ja kehityksensä edellyttämällä tavalla. Lapsen huoltajille on annettava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatukseen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Lapsille ja heidän huoltajilleen on toimintayksikössä järjestettävä säännöllisesti mahdollisuus osallistua varhaiskasvatukseen suunnitteluun ja arviointiin. (Varhaiskasvatustilaki 7 b §)

Mainitse 1-3 asiaa, miten osallisuus toteutuu parhaalla mahdollisella tavalla?

23.11.2015 17:48 Sanna Rekola, Kepa ry / Globaalikasvatusverkosto

Osallisuuden periaate varhaiskasvatuksessa on tärkeä ja sitä tulee tukea lapsen näkökulmasta lapsen oikeuksien sopimuksen mukaisesti.

Lapsen kasvua aktiiviseen kansalaisuuteen tulee tukea ja hänelle tulee tarjota aitoja vaikuttamisen paikkoja ja kokemuksia paitsi päiväkodin sisältä myös suhteessa ympäröivään maailmaan.

Osallisuutta tulee mahdollistaa lapsen kehitystaso ja näkökulma huomioiden, esimerkiksi toimintaympäristön tarjoumat/mahdollisuudet ja merkitykset näyttävät usein lapsesta erilaiselta kuin aikuisesta.

3. Tulevaisuuden taidot varhaiskasvatuksessa

Tämän päivän lapsi - tulevaisuuden aikuinen!

Millaisia valmiuksia ja taitoja lasten olisi tärkeää harjoitella varhaiskasvatuksessa?

23.11.2015 17:49 Sanna Rekola, Kepa ry / Globaalikasvatusverkosto

Perusta kestäville elämäntavoille sekä toisten ihmisten ja luonnon moninaisuuden kunnioittamiselle rakentuu jo varhaisessa vaiheessa. Kestävän elämäntavan perusasiat tulisikin ottaa vahvasti mukaan varhaiskasvatukseen käytännön toiminnan, tutkivan oppimisen ja eettisen pohdiskelun kautta.

Monessa mielessä kestävä elämäntavan oppiminen on poisoppimista luonnon ja globaalien oikeudenmukaisuuden kannalta haitallisista toimintatavoista. Poisoppimiselle ei ole tarvetta, mikäli lapset jo kasvaessaan omaksuvat kestävä kehityksen mukaisen elämäntavan. Varhaiskasvatukseen kuuluva tiivis kumppanuus huoltajien kanssa on niin ikään nähtävä voimavarana ja keinona tukea kestävä kehityksen kasvatusta.

Varhaiskasvatukseen tulee tarjota lapsille valmiuksia elää ja vaikuttaa mutkikkaassa, globaalien riippuvuussuhteiden ja valtarakennelmien maailmassa. Kiinnostuksen siemeniä ympäröivään maailmaan tulee istuttaa jo varhain. Lapsia tulee rohkaista kysymään ja heidän pohdinnoilleen ja ihmettelyleen tulee antaa tilaa.

Aktiiviseksi kansalaiseksi kasvamista tulee tukea leikin ja harjoitusten kautta, mutta myös tarjoamalla myös aitoja vaikuttamisen paikkoja. Lasten ohjaaminen toisia ihmisiä ja luontoa kunnioittavaan aktiiviseen toimintaan on luonteva osa varhaiskasvatusta ja tukena voi esimerkiksi käyttää globaalikasvatuksen parissa toimivien kansalaisjärjestöjen kehittämiä materiaaleja ja menetelmiä.

Maailman ongelmilta ja haasteilta ei voi sulkea silmiä, sillä lapset seuraavat usein - tahallisesti tai tahtomattaan - uutisvirtaa ja saavat tietoa monista vaikeistakin asioista. Näitä on käsiteltävä myös varhaiskasvatuksessa, mutta aina ikätaso huomioiden ja ratkaisukeskeisesti.

Maailmankansalaisuus on lapselle usein luontainen tapa hahmottaa olemistaan suhteessa ympäröivään maailmaan ja muihin ihmisiin. Tätä maailmankansalaisen orientaatiota / identiteettiä on varhaiskasvatuksessa syytä tukea ja rakentaa samalla luontevaa jatkumoa perusopetukseen, jonka uudessa opetussuunnitelmassa maailmankansalaisuuden ajatus on vahvasti mukana.